

Op deze wijze moeten wij de Improvisaties, Impressies en Composities van Kandinsky beschouwen. Wij zijn er aan gewend geraakt deze en meerdere werken „abstract” te noemen. Feitelijk is deze benaming onjuist, omdat de abstracte vormen en kleuren ons juist de *ware, algemeene* vormen en kleuren der innerlijke natuur openbaren. De beeldende kunstenaar gaat slechts met de *ware algemeene* vormen om, welke hij verkregen heeft door ze van de uiterlijk-bijzondere natuur te abstraheeren. De uiterlijk-bijzondere natuur heeft hij — zooals ik in een vorig hoofdstuk met betrekking tot de deformatie (expressionisme) aantoonde, — ont-bonden en verspreid of ver-bonden en geconcentreerd.

Zóó en op geen andere, — b.v. quasi bovennatuurlijke of „astrale,”*) — wijze zal hij door de uiterlijke natuur heen, den innerlijk-organischen beeldenden vorm vinden en dezen, maar ook dezen alléén, zal hij toepassen, redelijk-bewust, bij het opbouwen van zijn werk. Reeds Böcklin, die op geheel andere wegen naar innerlijke expressie zocht, spreekt van: „Überlegung, aufbauen, vorherige Kompositionen sollen nicht als Vorstufen sein, auf welchen das Ziel erreicht wird, welches dem Künstler selbst unerwartet erscheinen kann.”

Omdat Kandinsky het algemeen-aesthetische der verschillende natuurindrukken vond, werd het hem mogelijk door het schilderkundige middel een volkomen aesthetischen indruk teweeg te brengen. Zijn genie vatte de gansche traditie samen en voltooidde door een naturalistische minder-waarde en een beeldende meerder-waarde, de *bedoeling* van de schilderij. Voorheen was het practische en daarna het naturalistische element over-wegend aan het beeldende of rein-aesthetische. Bij Kandinsky zijn deze beide eerste in het laatste volledig opgelost.

Ik heb mij dikwijls voorgesteld, dat, wanneer een met beeldend bewustzijn begaafde schilder maar op zijn eigen werk doorging, wan-

*) Zooals in alle omwentelingsperioden is er ook in onzen tijd een massa bedriegelijke schijnkunst en kunst-imitatie, waardoor de niet-kritische beschouwer zich 'n oogeblik kan laten misleiden, temeer daar aan dit soort werk een groote dosis „bovenzinnelijkheid”, „astrale visie” enz. wordt toegevoegd. Dergelijk werk mist echter de voornaamste kenmerken van echte Kunst: Simpelheid en diepte. TH. v. D. 1917.